

DÜZCE'DEKİ İLKÖĞRETİM OKULLARINDA SAĞLIKLI OKUL GELİŞTİRME ÇALIŞMALARI "GÖLGEDEKİ RENKLER PROJESİ"

"GÖLGEDEKİ RENKLER PROJESİ"

1. OKULDA SAĞLIKLI ÇEVRE OLUŞTURMA ÇALIŞMASI (SU, TUVALET, HAVA, ISI, KANTİN, ATIKLAR)
2. ABİ/ABLA İLE ETÜT ÇALIŞMASI (ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİ İLE DERS ÇALIŞMA)
3. OKULLARDA SOSYAL AKTİVİTELERİ ARTIRMA ÇALIŞMASI
4. MESLEKİ YÖNLENDİRME ÇALIŞMASI
5. ROL MODELİM ÇALIŞMASI
6. ÖĞRENCİLERE SAĞLIK TARAMASI VE TEDAVİLERİNİN SAĞLANMASI ÇALIŞMASI
7. AİLE BİLGİLENDİRME ÇALIŞMASI
8. OKUL İÇİ İLETİŞİMİ GÜÇLENDİRME ÇALIŞMASI
9. **RİSK ALTINDAKİ ÖĞRENCİLERİN SAPTANMASI VE MÜDAHALE ÇALIŞMASI**

DÜZCE'DEKİ İLKÖĞRETİM OKULLARINDA RİSKLİ ÇOCUKLARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

Dilek AKKUŞ*, Okan KAPLAN****, Kadir ÖKSÜZ***, Ferhan AÇIKGÖZ*, Mehmet ÖNEMLİ**, Filiz SÜZER*, Adnan ÖZÇETİN**, Dilek KAR***, Ayla KEÇEÇİ*, Lamia AKSU***, Bora BÜKEN**, Ayşel KARACA*, Sedat TURGUT**, Talat BAĞÇEBAŞI**

* Düzce Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu
** Düzce Üniversitesi Tıp Fakültesi
*** Düzce Milli Eğitim Müdürlüğü
**** Düzce Emniyet Müdürlüğü

RİSKLİ ÇOCUK KİMDİR?

RİSKLİ ÇOCUK KİMDİR?

- **ÇOCUĞA ÖZGÜ RİSKLER**
- Dikkat eksikliği
- Hiperaktivite
- Karşı olma-karşı gelme bozukluğu
- Davranım bozuklukları
- Bedensel gelişme farklılığı
- Psikolojik (dişerü kontrol eksikliği, engellenme eşliğinin düşük olması, sosyal beceri düşüklüğü, huzursuzluk)
- Dil zorluğu
- Düşük zeka
- **AİLEYE ÖZGÜ RİSKLER**
- Parçalanmış ailede yetişen çocuk
- Suçlu anne yada babaya sahip çocuk
- Bağımlı bir aile üyesine sahip olan çocuk
- Psikiyatrik bir hastalığı olan ebeveyne sahip çocuk
- Anne baba dışında bireyler tarafından büyütülen çocuk
- Anne yada babasını kaybetmiş çocuk
- Yalnız aile çocuğu
- Göç eden aile çocuğu
- Ailede disiplin sorunları (sert yada tutarsız disiplin, ilgisizlik, aşırı ilgi)
- Aile içi çatışma
- İhmal ve suistimal
- **SOSYAL ÇEVREYE ÖZGÜ RİSKLER**
- Şiddete maruz kalan çocuk (fiziksel, duygusal, cinsel)
- Sosyal baskı yaşayan çocuk
- Çevresel yoksulluk, ekonomik geleceğin zayıf olması, riskli davranışların çevre içinde yaygın olması, kabul görme)
- Suça eğilimli akrabalar
- Okul ortamından kaynaklanan riskler (kalabalık sınıflar, kötü müfredat, öğretmen eksiklikleri, etkin rehberlik hizmetlerinin bulunmaması, sosyal aktivite azlığı)

RİSKLİ ÇOCUĞU NASIL GÖRÜRÜZ?

- OKULDA BAŞARISIZ ÇOCUK
- OKULDA UYUMSUZ ÇOCUK
- OKULDA DİSİPLİN CEZASI ALAN ÇOCUK
- SOKAKTA ÇALIŞAN ÇOCUK
- BİR GRUBUN ÜYESİ ÇOCUK
- EVDEN KAÇAN ÇOCUK
- SUÇ İŞLEYEN ÇOCUK

DÜZCE' DE RİSKİ ARTIRAN OLASI FAKTÖRLER

- DEPREMİ VE SONRASINI YAŞAMAK
- YERLEŞİM YERİ DEĞİŞİKLİKLERİ (çadır-prefabrik-konutlar)
- SOSYAL ÇEVRE DEĞİŞİKLİKLERİ
- STRESLE BAŞETMEDE YÜKLENME

Eğer, riskleri önceden fark edebilir ve önleyebilirsek

onu gerçekten korumuş oluruz!

DÜZCE'DE DURUM

DÜZCE MERKEZ
İLKÖĞRETİM OKUL TOPLAMI=88
ÖĞRENCİ TOPLAM=26 794
ERKEK ÖĞRENCİ=13 883
KIZ ÖĞRENCİ=12 911
ÖĞRETMEN SAYISI=1156

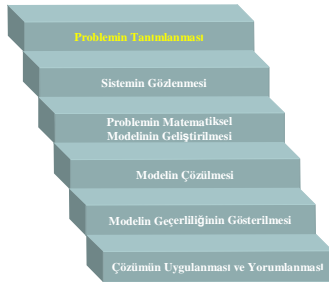
YÖNTEM

Bu çalışma Yöneylem araştırması olarak planlandı.

Yöneylem Araştırması(Operational Research); sistemlerin performansını optimize etmek için teknikler kullanan bir bilim dalıdır. Bir sistemde ortaya çıkan problemlere, sistemin denetlenebilir elemanları cinsinden bilimsel yöntem, teknik ve araçların uygulanmasıyla en iyi çözümün bulunmasıdır

1. **Sistem yaklaşımını kullanma**: Yöneylem araştırması problemi çözerken, o problemin ait olduğu organizasyonun bütün unsurlarını, çevresini ve aralarındaki etkileşimi göz önünde bulundurur
2. **Disiplinlerarası bir yaklaşım olma**: Problemin modellenmesinde ve çözümünde farklı bakış açılarından faydalanabilmek için problemlerin disiplinlerarası bir ekip tarafından incelenmesi gerekir
3. **Bilimsel yöntemler kullanma**: Yöneylem araştırması problemi tanımlar, modeller, çözer, sonuçları test eder ve uygular

Yöneylem Araştırması(Operational Research) Basamakları

"Sorunları merdivenlerden indirip dış kaptıya kadar eşlik etmek gerekir"

Riskli Çocuğu Belirleme Anketi;

- Çocuklar ile ilgili risklerin değerlendirilmesi için literatür yardımı ile geliştirilen bir anket.
- Çocuk, aile, okul ve çevre yaşantısını çocuğun algılamaları ile sorgulayan anket çocuğun kendisi tarafından 25-30 dakikada dolduruldu.
- Ankette soruların yanıtlarına göre bazı major bulgulara puanlama yapıldı ve toplam puanlar hesaplandı.

2007-2008

Pilot uygulama;

Düzce Emniyet müdürlüğü çocuk şube verileri ve Milli eğitim müdürlüğünün başarısı düşük olarak değerlendirdiği okullardan ikisinde pilot uygulama yapıldı.

Adımlar;

1. Anket uygulaması,
2. Bireysel görüşmeler,
3. Öğretmen görüşmeleri,
4. Aile ziyaretleri,
5. Çevre değerlendirmesi,
6. Sağlık taraması, tedaviler,
7. Psikoeğitim (duyguları tanıyabilme, ben dili, duyguları ifade edebilme)

Pilot uygulama sonucunda;

- İki okulda 270 öğrenciden 71 öğrenciyi riskli bulduk.
- Öğretmenlerin risk altındaki çocuğu tanıyamadıklarını,
- Her bir okulun ikliminin farklı olduğu, müdahalelerin okul iklimine göre planlanması gerektiğini,
- Sosyal aktivitelere katılan çocuklarda risklerin azaldığı,
- Yaşanılan bölgenin kültürel yapısının çocuklardaki riskli davranışları nasıl etkilediğini gördük.
- Aile müdahalesinde sadece ortak sorunları olan ailelerin bir araya geldiği odak grup toplantılarının etkin olduğu belirlendi.

2008-2009

- Yöntemi büyük ölçekte denedik,
- 2 okuldan 9 okula çıktık,
- 9 okuldan 3'ünü merkezden, başarılı okullarda seçtik, (karşılaştırma yapmak için).
- Ekibi genişlettik, işbirliğimizi artırdık,

Öğretmen Eğitimi-1

Belirlenen 9 okuldaki öğretmenlere
Proje tanıtımı

Görüllü öğretmen tespiti

Öğretmenlerin eğitimi

EĞİTİM PROGRAMI
Riskli Çocuk Kimdir? Nasıl Belirlenir?
Yüksek Davranış Bozuklukları, Tanıma Ve Eğitim,
Bağımlılık, Şiddet Ve Çocuğa Etkileri
Çocuk İle Görüşme Teknikleri,
Engel Değerlendirilmesi,
Akran Baskısı, Koçluk Sistemi,
Aile Değerlendirme, Ev Ziyareti Tekniği
Çocuk Hakları Ve Çocuk Koruma Kanunu

Öğretmen Eğitimi-2

- **Eğitimin amacı;** fiziksel, ruhsal ve sosyal anlamda risk taşıyan çocuğu okul, aile ve eğitim sürecinde bir bütün olarak değerlendirerek, riskli çocukların izlenmesi ve değerlendirilmesi konusunda farkındalık kazanmaktır.
- **Faaliyetin Yeri :** Düzce Ticaret Meslek Lisesi
- **Faaliyetin Tarihi :** 19-23 Ocak 2009 (5 gün)
- **Faaliyete Katılacakların Sayısı:** 22 gönüllü öğretmen
- **Faaliyetin Toplam Saati :** 900 dakika
- **Faaliyetin Günlük Ders Saati :** 4 saat

BULGULAR

ANKET UYGULANAN OKULLARIN LİSTESİ

OKUL	SAYI	%
SANCAKLAR İÖO	145	9,1
AZMİMLİ İÖO	409	25,6
YÜZÜNCÜYIL İÖO	212	13,3
AZİZİYE İÖO	165	10,3
ÇAMKÖY İÖO	67	4,2
ATATÜRK İÖO	234	14,7
RİZAMALATYALI İÖO	157	9,8
NECMİHOŞVER İÖO	102	6,4
BEYCİLER İÖO	105	6,6
TOPLAM	1596	100

	Mevcut	Riskli	Yüzde
SANCAKLAR İÖO	145	31	21,38
AZMİMLİ İÖO	409	85	20,78
YÜZÜNCÜYIL İÖO	212	74	34,91
AZİZİYE İÖO	165	41	24,85
ÇAMKÖY İÖO	67	18	26,87
ATATÜRK İÖO	234	59	25,21
RİZA MALATYALI İÖO	157	65	41,40
NECMİ HOŞVER İÖO	102	38	37,25
BEYCİLER İÖO	105	32	30,48
TOPLAM	1596	443	27,76

	Mevcut	Riskli	Yüzde
AZMİMLİ İÖO	409	85	20,78
AZİZİYE İÖO	165	41	24,85
ATATÜRK İÖO	234	59	25,21
TOPLAM	808	185	22,90

	Mevcut	Riskli	Yüzde
SANCAKLAR İÖO	145	31	21,38
YÜZÜNCÜYIL İÖO	212	74	34,91
ÇAMKÖY İÖO	67	18	26,87
RİZA MALATYALI İÖO	157	65	41,40
NECMİ HOŞVER İÖO	102	38	37,25
BEYCİLER İÖO	105	32	30,48
TOPLAM	788	258	32,74

SOSYO EKONOMİK DURUM	Mevcut	Riskli	Yüzde
İYİ	808	185	22,90
KÖTÜ	788	258	32,74

- $X^2=10,91$ $P<0,001$

Anket çalışıyor mu?

- Geçerlilik?
- Güvenirlik?
- Öğretmen görüşleri bizim sonuçlar arası fark?

Risk altındaki çocukların Özellikleri

Risk Altındaki Çocukların Özellikleri		SAYI	%
Cinsiyet	Kız	179	40,4
	Erkek	264	59,6
Yaş	11	29	6,5
	12	82	18,5
	13	137	30,9
	14	154	34,8
	15	41	9,3
Sınıf	6	121	27,3
	7	140	31,6
	8	182	41,1
Okul Başarısı	İyi	174	39,3
	Orta	234	52,8
	Kötü	35	7,9
Sınıf tekrarı	var	417	94,1
	yok	26	5,9
Disiplin Cezası	var	370	83,5
	Yok	73	16,5
Çocuğun çalışma durumu	Çalışıyor	50	11,2
	Çalışmıyor	393	88,8
Çocuğun madde kullanma durumu	Kullanıyor	37	8,4
	Kullanmıyor	406	91,6

Risk altındaki çocukların Özellikleri

- Çocukların %71,2'sinin 3 ve daha fazla kardeş olduğu,
- %24,2'sinin evden harçlık alamadığı,
- %8,8'inin bir psikolog yada psikiyatriste başvurduğu,
- %29,3'ünün son bir yıl içinde taşındığı,
- %51,3'ünün ailesinin kendisi ile yeteri kadar vakit geçirmedeğini düşündüğü belirlendi.
- %10,8'inin anne babasıyla aynı odada yattığı,
- %13,1'inin ailesinin şiddet içeren davranışlara onay verdiği,
- %42,4'ünün isteklerini ailesine rahatlıkla iletemediği,

Risk Altındaki Çocukların Ailelerinin Özellikleri

Risk Altındaki Çocukların Ailelerinin Özellikleri		SAYI	%
Anne eğitim durumu	Okuma yazma biliyor	73	16,4
	Okuma yazma bilmiyor	77	17,4
	İlkokul mezunu	209	47,2
	Ortaokul mezunu	55	12,4
	Lise mezunu	25	5,6
Baba Eğitim Durumu	Okuma yazma biliyor	29	6,5
	Okuma yazma bilmiyor	71	16,0
	İlkokul mezunu	178	40,2
	Ortaokul mezunu	90	20,3
	Lise mezunu	49	11,1
Anne kaydı	yok	417	94,1
	Var	26	5,9
Baba Kaydı	yok	390	88,0
	Var	53	12,0
Anne babanın birlikte yaşam durumu	Anne baba Birlikte yaşıyor	353	79,7
	Aynı yaşıyor/Boşanmış	90	20,3
Anne Mesleği	Ev hanımı	382	86,2
	İşçisi/memur	33	7,4
	Diğer	28	6,4
	Baba Mesleği	İşçisi/memur	198
Baba Mesleği	Esnaf	88	19,8
	Çiftçi	17	3,9
	Diğer(düzensiz Gelir)	140	31,6

- Çocukların %27,3'ünün ailesinin ekonomik olarak zorlandığı,
- Çocukların %49,9'unun ailesinde en az bir kişinin bir zararlı alışkanlığının olduğu,
- Çocukların %10,1'inin aile üyelerinden birinin hapis cezası aldığı,
- Çocukların %32,5'inin ailesinin tartışıp kavga ettiği belirlendi.

Risk altındaki çocuklar okudukları okul ile ilgili olarak;

- %71,8'inin okulda arkadaşlarından şiddet (*küfür etmek, itip kakmak, dövme, azarlamak, çimdikleme, azarlamak*) gördüğü,
- %30,9'unun okulda istemediği halde bazı davranışları yapmak zorunda kaldığı,
- %23,3'ünün okulda arkadaş ilişkilerinde sorun yaşadığı,
- %37'sinin hiçbir sosyal aktiviteye katılmadığı,
- %91,9'unun ders başarısının önemli olduğunu düşündüğü,
- %44,7'sinin kendisi ile alay edildiğini düşündüğü belirlendi.

Risk Altındaki Çocukların Silah sesine verdikleri tepki;

Silah sesi	sayı	%
Korkarım	221	49,9
Hiçbirsey hissetmem	156	35,2
Hoslanırım	66	14,9

Öğretmen görüşmeleri sonucu;

- Şiddet eğilimi olan çocuklar
- Özgüvensiz çocuklar
- Ailesinde psikiyatrik rahatsızlık olan çocuklar
- Ailesinde kronik hastalık olan çocuklar
- Yıkıcı davranış bozuklukları düşünülen çocuklar
- Aile süreci bozulan/boşanmış, ayrı yaşayan ebeveyn çocukları,
- Kayıp yaşayan çocuklar
- Çalışan çocuklar
- Bedensel farklılığı olan çocuklar bildirildi.

Risk altındaki çocuklara yaratıcı drama programı uygulanması:

- 4 haftalık yaratıcı drama etkinlikleri ile çocukların tanınması ve etkileşim kurulması hedeflendi.
- Yaratıcı drama grupları tamamlandıktan sonra grup eşleşmeleri
- Yapılandırılmış gruplar, bireysel görüşmeler?